

rúség Szegeden a *balett*, operaelőadások kitarítottja. A sokfelé megfordult, sok mindent kipróbált *Veöreös Boldizsár* szárnyai alá vette végre az utóbbi években szépen gyarapodó társaságot: önálló táncesttel rukkoltak elő (*Gluck, Prokofjev*, ragtime-blues zenékre) — a jövő lesz megmondhatója, minő gyakorlati haszonnal.

Viszontagságos évadok nyomasztó emlékét, impotenciáját sietett feledtetni a próza. (Hátrányos helyzetben, hiszen vezetője, főrendezője sem akadt már.) Megkérték hát a szakmában — és éppen vidéken — bizonyított, jónevű Ruszt József kezét, lenne a ház ura, ki a villámházasságtól persze elzárkózott (nem először nősülne), viszont készséget mutatott arra, esetleg elfogadhatja az ajánlatot — majd. Ideszereződött művészeti tanácsadónak, félállásban, vagyis kikötéseket szabott: az eltelt évadban tehát jegyben járt Ruszt és a szegedi próza. Óhatatlanul látszatát keltve: valamelyikük hozományvadász. Hanem látszatokkal bíbelődni legkisebb gondja is tetemesebb a szegedi prózának: nekiláttak szapora csapásokkal behozni a hátrányt, ami a társulat összetételében, szakmai és morális állapotában, közönségkapcsolataiban, műsorpolitikájában mutatkozott a hasonló, legyünk szerények, vidéki műhelyekkel szemben. A fölzárkózáshoz előbb transzplantációt hajtottak végre. A beteg szervezetbe átültették pár hónapra a színművészeti főiskola egyik végzős osztályát, *Békés András*ét, nem kevés komplikáció árán, de valamelyest számottevő eredménnyel. S ugyanígy vendégjáték (Balázsovits Lajos Jamie Tyrone-ja) dobta föl az évad slágerét, O'Neill Utazását, ahol melleleg a legjobb helyi művészek kapták a további három szerepet: Kovács János, *Barta Mária*, *Safranek Károly*. A főiskolások jelenléte ózondús fuvallatot hozott a város áporodott színházi levegőjébe, Goldoni-vígjátékuk pezsdítően hatott, s vizsgaelőadásuk, a hazai bemutónak számító Cenciek, Ruszt József jellegzetes rituális, energikus rendezésében, itt eleddig ismeretlen, szokatlan színházi stílusba avatta be a közönséget. Jó ötlet volt Ruszttól *Stoppard* groteszkjével (*Valami bűzlik Dániában*) fölvezetni *Ivo Bresan Paraszt-Hamletjét*, melynek hangsúlyait némileg átcsoportosították. A mai magyar dráma — *Thurzó Gábor* tán leggyengébb darabjával, *A holló és a sajt*tal — amolyan hiátustöltő maradt; a fiatal *Seregi Zoltán* éppúgy nem tudott mit kezdeni vele, mint a cseh szerzőpáros, *Jiri Voskovec—Jan Werich* éppen félszázados (s ebbeni formájában tényleg előregedett) romantikus revüjével, a *Gólemmel*. S ha most hozzávesszük, hogy a gyermekeknek és szüleiknek egyaránt fölkinált *Turandot hercegnő*, *Gozzi* mesejátéka, sem talált célba — az évad összképe meglehetősen vegyes. Azaz hát: változatlanul átmeneti kabátban jár a szegedi próza. Ezért aztán továbbra is kérdés: mi lesz majd, ha beköszöntenek a hideg napok, jönnek a fagyos téli esték, éjszakák?

NIKOLÉNYI ISTVÁN

KÉPZŐMŰVÉSZET

Kotsis Nagy Margit plasztikái

Nevét, munkáit még kevesen ismerik idehaza. Az alig arasznyi, színezett terrakottaszobrocskák alkotója egy kis létszámú baráti kör, néhány tanítvány, a szegedi képzőművészek egy része és a jobb emlékezetű helybeli vagy hódmezővásárhelyi tárlatlátogatók előtt ismert. Kotsis Nagy Margit nem pályakezdő művész, de élete, sorsa úgy alakult, hogy érett alkotóként még mindig az újrakezdés, az önmegismertetés tetet-leket felőrlő gondjával kell megküzdenie.

Két éve él Szegeden. Csíkszeredán született, gyermekkorát itt töltötte a székelyek és csángók között. Eredetileg nem képzőművésznek készült, bölcsészdiplo-

mát szerzett a kolozsvári egyetemen. Négy évet Nagyváradon tanított. Már felnőtt fejjel pályát változtatott, biztos megélhetést, állást otthagya, hat évig a „Ion Andreescu” képzőművészeti főiskolán folytatott tanulmányokat, iparművész, pontosabban üvegtervező lett, 1973-ban. Négy évig a feketeerdői üvegyárban dolgozott, üvegtervezőként sikereket ért el a szakmában. Közben plasztikákat is készített, 1975-ös nagyváradi önálló kiállításán már ezeket mutatta be. A vásárhelyi és szegedi tárlatokon kerámikus-szobrászként szerepelt alkotásaival. A tavalyi Vásárhelyi Őszi Tárlaton Hajnalvárók című szoborsorozata díjat nyert. Ennyi a vargabetűkkel tűzdelt életpálya vázlatos rajzolata. Kotsis Nagy Margit pályaképének megrajzolásakor az életrajzi események kevésbé fontosak. Meghatározóbb a környezet, a Székelyföld és lakói, az egyetemi évek, Erdélyi szellemi kiválóságainak hatása, valamint az a kitartó útkeresés, mely egyetlen célt szolgált nála, megtalálni az önkifejezés számára legalkalmasabb közegét. Ez a képzőművészet lett.

A bölcsészeten eltöltött évek határozták meg szellemi tájékozódását. Olyan kiválóságok tanították, mint Balogh Edgár, Jancsó Elemér, Cselényi József, Szabó T. Attila, Csetri Elek, Szabó György. Az ő szellemi hatásuknak is tulajdonítható, hogy sikerült hosszas útkeresés, kitérők után megtalálnia a számára legmegfelelőbbnek bizonyult kifejezési formát. A főiskolán végzett stúdiumok, az alapos és sokirányú képzés mellett iránymutatást adott számára a Bauhaus, Moholy-Nagy írásai, Kepes György munkássága. Plasztikáin végigtekintve jobbára egyforma fejű, fazonarcú figurákat látni. Szorongók, szemlélődők, töprengők, kiszolgáltatott, esendő emberek, önmagukat keresők, másokhoz kötődni akarók. Az alakjukat borító leplek — a sohasem volt ruhák — valami elvont, időtlen környezettel övezik a fejeket. A leplek, mint emlékek és tapasztalatok sokasága rakódnak a figurára és ruhaként borítják, bástyafalként védik, vagy börtönként szorítják. Ezek az általános arcok vagy félbevágott fejek sok mindent kifejeznek együtt, vagy magukban is.

Kotsis Nagy Margit valamennyi művében tartalmi az indíttatás. Addig kísérletezik, addig építkezik, míg a gondolati struktúra térformává alakul. Szobrai arasznyi méretük ellenére gyakran monumentálisnak hatnak. Közlendője érdekében a legmerészebb formai megoldásokra vállalkozik. Különböző léptékű figurákat komponál egy szoborcsoportba, minden lényegtelennek tartott anatómiai elemet elhagy. A figura tartása, feje, keze, arckifejezése a fontos, minden egyéb egyéni vonásától, karakterétől megfosztja alakjait, torzítja, redukálja a formát, ha mondanója azt követeli.

Műveit kollektív lelkiismeretünk tükrének, vagy inkább tükörcserepeinek vélhetjük. Rájuk tekintve huszadik századi önmagunkra ismerünk, lazuló emberi kapcsolatainkra, arcvésztesünkre, tétova közösségkeresésünkre, mélyülő közönyünkre.

Első önálló kiállítására készül, mely 1982-ben a szegedi Móra Ferenc Múzeumban lesz.

TÓTH ATTILA

Ritoók János
1935—1981

Az erdélyi magyar irodalmat nemcsak a könyörtelen idő ritkítja, a váratlan villámcsapások is. Ilyen váratlan villám: egy szívroham végzett Ritoók

Jánossal egy májusi éjszakán. Költő volt és tudós, a kolozsvári Korunk szerkesztőségében dolgozott, ahol igen nagy szükség volt áldozatosságára, lelkesedésére és munkabírására. Mindig a nehezebb feladatot, a súlyosabb felelősséget vállalta, mindig panasz nélkül tette a dolgát, noha a nemzetiségi élet és sorsvállalás gondjai próbára tették az ő türelmét és szívósságát is. Diákos mosollyal végezte nehéz munkáját: a